

Nutslezing 2024

Een nieuwe Chinastrategie voor Nederland

Dr. Frans-Paul van der Putten

Maarten Frans-Paul van der Putten (1970) is onderzoeker en adviseur op het gebied van China en geopolitiek. Hij studeerde geschiedenis in Leiden, waar hij in 2001 promoveerde op onderzoek naar politieke bedrijfsstrategieën in China voor 1942. Van 2001-2006 werkte hij als onderzoeker aan Nyenrode Business Universiteit, en van 2007-2022 als China-specialist bij Instituut Clingendael, waar hij medeoprichter en coördinator was van het Clingendael China Centre. Van der Putten is voormalig hoofdredacteur van Itinerario, een wetenschappelijk tijdschrift over Europese koloniale geschiedenis uitgegeven door Cambridge University Press, en auteur van het boek 'De wederopstanding van China: van prooi tot wereldmacht' (Prometheus, 2020). Hij is als extern deskundige verbonden aan Clingendael en aan het Leiden Asia Centre.

Meer informatie:

www.chinageopolitics.nl/kopie-van-diensten

Op 12 februari 2024 hield Frans-Paul van der Putten de jaarlijkse Nutslezing in Arminius, Rotterdam.

www.nutslezing.nl

Nutslezing 2024

Een nieuwe Chinastrategie voor Nederland

Dr. Frans-Paul van der Putten

Verslag door Henriette van Wermenskerken

Frans-Paul van der Putten laat zien welke invloed China heeft in de wereld. Vanuit de actualiteit geeft Van der Putten inzicht in hoe de gevestigde mogendheden VS, Rusland en de EU op China's groeiende invloed reageren. En wat dit betekent voor Nederland en in het bijzonder ook voor havenstad Rotterdam? Nederland heeft een Chinastrategie nodig die duidelijk maakt wat de uitgangspunten en doelen zijn bij het omgaan met China en de geopolitieke ontwikkelingen die daar mee samenhangen.

‘China is een wereldmacht. Dat uit zich in het feit dat China permanent lid is van de Veiligheidsraad van de VN, iets dat maar voor vijf landen is weggelegd. De voorganger van de huidige Volksrepubliek China was een van de medeoprichters van de VN in 1945. Dat China een wereldmacht is blijkt verder uit het feit dat China na de VS de grootste economie van de wereld heeft, uitgedrukt in bruto nationaal product. En ten derde ontwikkelt China zich snel op technologisch gebied. Een land dat over geavanceerde technologie beschikt kan zich economisch en militair ontwikkelen en invloed uitoefenen. Er zijn op dit moment maar twee wereldmachten: de VS en China. De relatie tussen die twee bepaalt in grote mate de geopolitieke dynamiek.’

Sterker

‘Vanaf het midden van de vorige eeuw is China economisch machtiger geworden. In 2010 haalde China Japan in als tweede economie. Het land wordt aangestuurd door de Communistische Partij China, een partij met bijna honderd miljoen leden. De partij, niet alleen via topman Xi Jinping maar ook als organisatie, beheerst het bestuur en gebruikt zijn macht om het politieke voortbestaan veilig te stellen. Nationale verkiezingen zijn er niet. China streeft nationale welvaart en nationale veiligheid na. Dat doen alle landen, maar bijzonder aan China is dat het een relatief nieuwe wereldmacht is. Het concept van nationale veiligheid is anders dan in de Westerse wereld. Het koloniale verleden heeft een zwaar stempel op China gedrukt. Geopolitiek gezien streeft China ernaar om sterker te worden zodat het land niet het risico loopt dat buitenlandse mogendheden invloed kunnen uitoefenen of het land onder druk kunnen zetten. De meeste voormalige koloniale gebieden hebben dat potentieel niet, maar China wel, net als India.’

Macht

‘De macht die China in de wereld heeft is zowel militair als economisch. De militaire macht ontwikkelt zich snel. China gebruikt deze vooral in territoriale geschillen in de regio, en ook in de relatie met de VS en met Rusland. China gebruikt de macht bijvoorbeeld om dreiging uit te oefenen. Als Taiwan zich onafhankelijk zou verklaren, grijpt China militair in, heeft het aangekondigd. China ziet de VS als de erfgenaam van Groot-Brittannië, een land dat inmiddels geen wereldmacht meer is. China en Rusland zijn sinds de jaren negentig nader tot elkaar gekomen en hebben nu een goede relatie. De economische macht als bron van China's invloed in de wereld speelt de grootste rol. Voor veel landen is China de grootste of een van de grootste handelspartners. China is een belangrijke investeringspartner en voor ontwikkelingslanden een bron van leningen. Ook de VS hebben van China geleend doordat China Amerikaanse staatsobligaties kocht. Veel landen willen een goede relatie met China, ook Nederland.’

Infrastructuur

‘Het *Belt and Road Initiative* is een plan dat de Chinese regering in 2013 heeft opgesteld om handel met Azië, Afrika en Europa te bevorderen en zo economisch te groeien. Centraal in het plan staat China’s betrokkenheid bij de aanleg van transport-, communicatie- en energie-infrastructuur. Op de kaart ‘BRI and China’s International Trade’ zijn de belangrijkste handelscorridors weergegeven. China heeft belang bij het zo efficiënt mogelijk functioneren van handelsroutes. Er is export naar de EU, en import van energie en grondstoffen uit o.a. het Midden-Oosten en Afrika. China is een belangrijke partner voor ontwikkelingslanden. Voor Europese landen is China als handelspartner belangrijk. Nederland is afhankelijk van internationale handel en Rotterdam speelt met de haven en alles daaromheen een centrale rol. Chinese bedrijven zijn grote spelers bij het containervervoer. China en Duitsland zijn belangrijke handelspartners; die handel gaat vaak via Rotterdam. Daarnaast hebben Chinese bedrijven geïnvesteerd in het havengebied, net als Hutchison uit Hong Kong. De aandacht daarvoor groeit, er zijn Kamervragen gesteld. Door de Chinese betrokkenheid bij de maritieme handel wordt Nederland afhankelijker van China. De vraag is hoe groot die afhankelijkheid wordt en hoe we daarmee om moeten gaan.’

Rivaliteit

‘China’s opkomst als wereldmacht heeft geopolitieke gevolgen. Het kan tot een situatie leiden die vergelijkbaar is met de Koude Oorlog. Het gaat om de geopolitieke rivaliteit tussen de VS en China. Twintig, dertig jaar geleden was de wereldorde sterk Noord-Atlantisch georiënteerd. Daar lag het geopolitieke en economische zwaartepunt, met daarbinnen een Westerse kerngroep waartoe ook Japan hoorde, met de VS als leider. Nu verschuift het zwaartepunt naar het gebied rondom de Stille Oceaan, dus tussen de VS en Noord-Azië. Er is geen kerngroep meer die onderwerpen op de agenda krijgt en landen makkelijk meekrijgt. De verhoudingen zijn nu meer diffuus. Dat maakt het lastig om internationaal zaken voor elkaar te krijgen, bijvoorbeeld in de Wereld Handels Organisatie, WTO. We bevinden ons in een transitie naar een nieuwe wereldorde, met meer onduidelijkheid.’

Machtsevenwicht

‘De VS, die nog steeds een grote rol spelen, willen de regionale machtsevenwichten in stand houden, zoals het machtsevenwicht tussen de EU en Rusland, en tussen China en de buurlanden van China. Die geopolitieke strategie is er al vanaf de Eerste Wereldoorlog en deze wordt waarschijnlijk voortgezet, of Biden nu president wordt of Trump. China is de grootste geopolitieke rivaal van de VS. De VS willen geen oorlog, maar ook niet dat China

hun positie overneemt. Dat heeft gevolgen voor de rest van de wereld, ook voor Nederland, kijk naar ASML. Dat is het meest waardevolle Nederlandse bedrijf en het meest waardevolle Europese technologiebedrijf, met China als de op twee na grootste afzetmarkt. De VS zorgen ervoor dat het vermogen om naar China te exporteren kleiner wordt. De vraag rijst of bedrijven klem komen te zitten tussen de VS en China.'

Chinastrategie

'De opkomst van China en de geopolitieke reacties daarop van met name de VS heeft gevolgen voor Nederland. Er zijn twee aandachtspunten. Enerzijds de dreiging dat China te sterk wordt, en anderzijds de dreiging dat de rivaliteit tussen de VS en China, die nieuwe koude oorlog, schadelijk wordt. En dat kan verder gaan dan dat bedrijven in de problemen komen door gebrek aan afzetmarkt. Het kan uiteindelijk leiden tot een grootschalig militair conflict tussen de VS en China, met of zonder kernwapens. Dat zou rampzalige gevolgen hebben, op zijn minst economisch en waarschijnlijk ook militair. Daarom heeft Nederland een Chinastrategie nodig die rekening houdt met beide dreigingen, en die met elkaar integreert want ze zijn niet los van elkaar te zien. De grootste dreiging is nu die rivaliteit. De VS en China bereiden zich allebei voor een op een oorlog, die ze niet willen. Dat blijft de komende jaren zo. Nederland en de EU hebben beide sinds 2019 een Chinastrategie. Het probleem is dat de strategieën zich alleen op de eerste dreiging richten, de te grote afhankelijkheid van China. We missen een strategie over hoe om te gaan met die rivaliteit tussen de VS en China, en hoe die te verbinden met de dreiging van afhankelijkheid. Nederland heeft weinig invloed op de internationale orde, de EU meer. Als lidstaat kan Nederland een voorstel voor een Chinastrategie inbrengen, inclusief de twee componenten die deze moet hebben.'

Scenario's

'De wereld verandert. We moeten rekening houden met de mogelijk scenario's, zoals een oorlog, om Taiwan of om een andere reden. Raakt Nederland militair betrokken, en hoe? Wat betekent het economisch? Wat gebeurt er als een Amerikaanse president de NAVO verandert? Een ander scenario is dat er geen oorlog komt, maar dat de spanningen blijven oplopen. Nederland en Europa hebben een visie nodig voor de komende vijf, tien en vijftien jaar.'